

buja, da so pridnejši, ker tako sami naj več spoznajo, kaj jim nauk koristi. Zato naj učitelj vedno le zbuja njih moči, jih vodi in napeljuje, in zmika misel na misel iz njih duše. Samostojnih pa vendar nikdar ne sme pustiti, ker to bi jih naredilo le prevzetne, ter bi bilo za napredek zelo škodljivo. Povsod naj bo učitelj voditelj, učenci pa delavci; naris naj jim on naredi, izdelujejo naj ga pa učenci. Potem naj jih vedno vodi, da se vse lepo redno versti in dobro in terdno dela, razvija in zveršuje. Kar je pretežno, naj jim lajša, kar ne razumejo, naj jim jasni, in kar jim manjka, naj jim pa dodaja in popravlja. Učitelj naj ima vedno pred očmi pregovor, ki pravi: „Delo kaže moža“ — in pa sladko svest, da dobro dela, ker to vterjuje njega in njegove učence.

Knjižnica ljudskega učitelja.

Ni še davno, odkar je prinesel „Slovenec“ žalostno novico, da se še nahajajo po raznih krajih naše mile Slovenije učitelji, ki jim je za svojo lastno omiko prav malo, ali še celo nič mar. Pripovedoval je namreč neki podučitelj, da je prosil svojega starega učitelja, naj bi mu dal kakošno knjigo, da bi jo bral, kedar mu čas dopušča, toda — bodi ga Bogu milo — stari učitelj, ne imevši pri svojem dolgoletnem šolovanju druge knjige, ponudi mlademu učitelju politično šolsko vredbo priporočevaje mu, naj jo pridno in marljivo prebira, kajti to je vsakemu učitelju naj potrebniša in naj koristnejša knjiga. Ne morem ugovarjati, da ne bi bila omenjena knjiga učitelju zelo potrebna in koristna, in da ne bi smel nobeden učitelj brez nje biti; ali da bi ravno ta edina knjiga učitelja tudi izobraževala in k omiki napeljevala takó, da bi učitelj zadostoval sedanjemu napredovavnemu času, tega nikakor ne razumem; kajti jaz mislim, da če učitelj hoče dan danes napredovati, mora imeti nekaj več knjig, nego samo politično šolsko vredbo, kakošen star „Abecednik“ in pa kake druge stare šolske knjige, ki niso več za nikakoršno šolsko rabo. — Nastala je sedaj druga doba, v kateri vse napreduje in se po zaželeni omiki steguje; tudi učitelj ne sme nikakor zaostajati, marveč posebno on se mora redovito učiti in prebirati knjige in časopise, da zadostuje sedanjemu svetu. To se vé, da komur ni kaj mar za omiko, temu

ni treba niti knjig, niti časopisov. Učitelj pa mora napredovati, on se mora izobraževati in tudi drugim k potrebi omiki na vso moč pripomoči; a k temu potrebuje učitelj obilo dobrih knjig, to je, on mora imeti po svoji zmožnosti dobro osnovano knjižnico. —

„Nikoli nisem sam“, je djal njega dni neki sloviti učenjak — pokazaje na svojo bogato knjižno zbirko. Tudi ljudski učitelj naj bi rekel: „Nikoli nisem sam! Če nisem pri mladini, sem pa domá, kjer mi je dobra knjiga voditelj, prijatelj in naj ljubši tovarš“. Neki pesnik je djal: „Moja edina želja je, da bi imel majhno hišico, velik vert, nekaj prijateljev, pa — obilo knjig“. Tako naj želi tudi vsaki učitelj. Stanovanje ima že takó vsaki; znabiti tudi kakošen kos verta; a prijateljev, kolikor manj jih kdo dan danes ima, toliko je bolje, in ljudskemu učitelju ne ostaja tedaj drugega, da bi bil zadovoljen, kakor omenjeni pesnik, nego, da si oskerbi knjig — obilo knjig; in ako jih ima precej lepo število, gotova je njegova domača knjižnica. — Knjige naj bodo ljudskemu učitelju prijatelji, naj mu bodo tovarši in svetovavci, in prepričal se bo, da ne bo nikoli slabo izhajal. — Ne mislim pa nikakor reči, da bi moral učitelj imeti polno omaro vsakoverstnih knjig, kakor jih imajo učenjaci; kajti dobro vem, da učiteljski pičli dohodki tega ne dopuščajo. Knjižnica ljudskega učitelja naj se ravna po njegovih dnarstvenih zmožnostih. Da bi pa učitelj tega ne zmogel, temu mi ne more nikdo ugovarjati, kajti poznam učitelje na kmetih, ki imajo zeló pičle dohodke, vendar pa imajo dokaj podučnih in znanstvenih knjig — da! še nekaj več, — knjige so še poverh prav lično vezane in v nalašč zato napravljenih predalih prav okusno vverstene.

„Kakošne knjige pa mora imeti ljudski učitelj?“ bo prašal ta pa uni. Odgovor je lahek. Učitelju naj potrebniši spisi in knjige so prvič take, ki se pečajo z odrejo nježne mladine. Zarad tega mora ljudski učitelj za enake spise in knjige najpred skerbeti, potem še le za druge podučne in kratkočasne. Tudi ni vse na tem, da ima kdo prav obilo knjig, ampak veliko več je na tem, kakošne knjige ima. Učitelj naj najpred skerbi, da ima izbrane knjige o izreji in podučevanji šolske mladine in knjige, ki opisujejo vesoljni svet in domačo zgodovino; za temi naj potrebnišimi knjigami pridejo še le na versto one knjige, ki opisujejo tuje národe in običaje, kakor tudi podučne knjige za mladost in bolj doraslo ljudstvo. To se razumé samo ob

sebi, da mislim samo take podučne knjige, v katerih veje pravi duh katoliške cerkve. Iz enakih knjig naj zajema učitelj tečno hrano svojim malim, pa tudi sam sebi. — Učitelju je treba, kot vsakemu pridnemu delavcu, počitka; in, ali niso lepe, podučne knjige naj bolji počitek trudnemu, onemoglemu učitelju po končanem šolskem delu? — Dobre knjige izobražujejo človeka; in komu je izobraženja bolj potreba, ako ne učitelju, ki ima težavno nalogo, da izobražuje narod. Kdor pa ni sam zadostno izobražen in odgojen, ne more in ne zna drugih izobraževati. Iz vsega tega, kar sem ravno napisal, vsaki lahko spozná, da mora učitelj brati, veliko in pridno brati, in to zamore le tadaj, ako ima precej lepo število knjig, to je, če ima dobro osnovano knjižnico. — Pervi prostor v učiteljski knjižnici pa mora imeti sv. pismo stare in nove zaveze, kajti sveto pismo ostane vedno poglavitna knjiga, iz ktere se zajemajo naj potrebniše resnice sv. vere, kakor iz naj čistejega vira. Zgodbe, ki jih nam pripoveduje sv. pismo, niso izmišljene, ampak edino prave in resnične: so polne duha in poduka za mlade in stare.

Ktera knjiga pa je tudi pripravniša, da bi učitelja tolažila in krepila v njegovih težavah in drugih nezgodah, ako ne sv. pismo? Sv. pismo je tedaj prva in naj potrebniša knjiga vsakemu učitelju brez izjemka, kar je že tudi povedal „Tovaršev Pašnik“ v nekterih listih prav dobro.

Za sv. pismom naj bi se verstile v knjižnici ljudskega učitelja razne knjige o izrejanji in podučevanji sploh; to se vé, da o izreji in podučevanji na kersčanski podlagi. Žalibog le, da nam enakih knjig v našem milem domačem jeziku še precej pomanjkuje. Knjiga o izreji, za katero je rajni domoljub č. g. korar Jožef Poklukar dve sto goldinarjev v svoji oporoki volil, bode nam verlo dobro došla, da bi jo le kdo pisal, ki je izurjen rejnik nježne šolske mladine. *) Nadalje se morajo v knjižni zbirki ljudskega učitelja nahajati razne knjige o posamesnih naukih, kakor n. pr.: o verstvu, zemljepisji, občni in domači zgodovini, rastlinstvu, živalstvu, rudstvu, naravoslovji, sadjereji, čbelarstvu, poljedelstvu, sviloreji i. t. d. Knjižnica bi morala imeti tudi razne pedagoške časopise in potem precej lepo zbirko podučnih knjižic za ljubo mladost. Veliko lepih Šmidovih povestic in drugih je že v našem maternem jeziku na

*) Slišali smo, da se že sklada. Bog daj srečo!

belem dnevu, toda koliko učiteljev je, pri katerih bi človek morda komaj našel eno omenjenih knjižic, ki k večjemu velja le kakih 30 soldov! Koliko učiteljev je še po naših slovenskih šolah, ki ne poznajo družbe sv. Mohorja, ne „Slovenske Matice“, pri katerih bi za majhne krajcarje dobivali lepo število zlata vrednih knjig!

Segajte tedaj pridno po domačih knjigah, dragi učitelji, in snujte si polagoma lepo domačo knjižnico, ki bo gotovo vam in mlademu zarodu, kateri je izročen vaši izreji, in vašemu izobraževanju na prid in korist. Posojevajte pa tudi radi drugim knjige iz svoje domače zaloge, da se tudi oni polagoma izobražujejo. *)

Iv. Tomšič.

Pomenki o slovenskem pisanji.

VII.

T. Dobrovsky, prvi dobri slovanski jezikoslovec, je večkrat pisal o slovanskih govorih, zlasti v česki slovnici (l. 1809 in 1819) in v staroslovanski (Institut. ling. slavie. dial. vet. 1822).

U. Kako jih pa imenuje?

T. Imenuje jih narečja (idiomata, Mundarten) ter pravi, da se po gotovih znakih (characteres, Kennzeichen) dajo vrediti v dve versti. Koj v §. 1. poslednje knjige piše: Sermo Slavenicus, rectius Slovanicus aut Slovenicus, sensu latissimo sumptus in duo genera idiomatum dispescitur: in Idioma ordinis primi (A); et in Idioma ordinis secundi (B).

U. Kteri so tisti znaki?

T. Horum idiomatum characteres sunt:

A.

1. raz: razum.
2. iz: izdati.

B.

- roz: rozum
- v' (vy): v'dati

*) Kar pa se posamesno ne more doseči, naj se stori z združenimi močmi. Večkrat smo že govorili o učiteljskih knjižnicah in jih učiteljem priporočevali; tudi pri tej priliki naj povemo, kako se je ustanovila neka učiteljska knjižnica. — Trije prijatelji učitelji se pogovoré, da hočejo vsaki mesec ene krajcarje dati za to, da si napravijo nekaj šolskih listov in če bo mogoče, da nakupijo tudi nekaj naj bolj potrebnih knjig. To storé. Ščasoma se jim pridružijo še nekteri drugi, in tako imajo sedaj knjižnico, v kateri je mnogo izvrstnih pedagoških in drugih znanstvenih knjig.